

सहयोगी हातहरुको समूह (सहास) नेपाल
स्थानीय प्रयासमा जीविकोपार्जन सुधार परियोजना, तनहुँ

वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठि

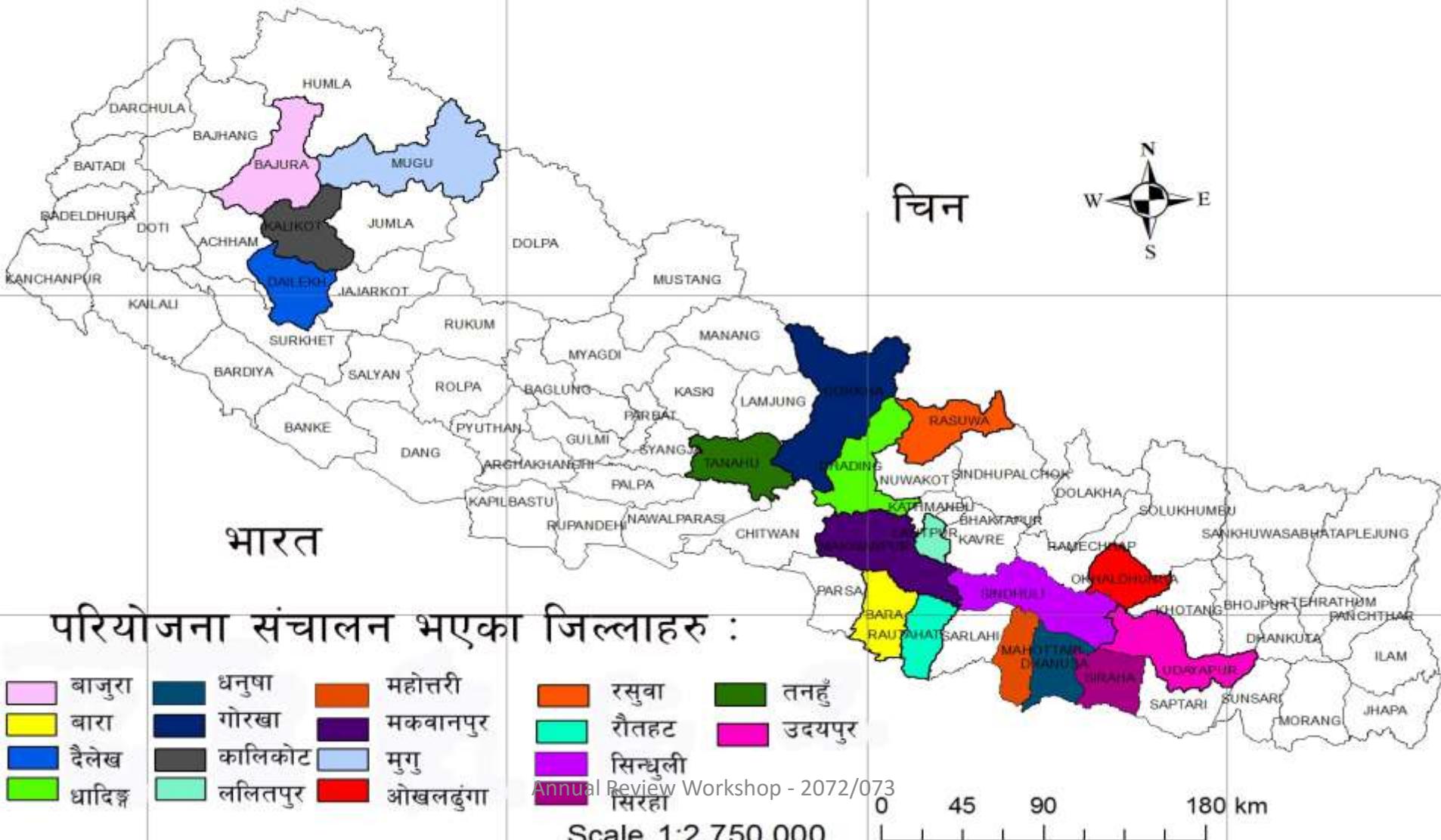
जि.वि.स.को समिक्षालय, दमौली, तनहुँ

२०७३ श्रावण २५ र २६ गते

प्रस्तुतकर्ता : देविन्द्र कार्की
परियोजना अधिकृत

सहयोगी हातहरुको समूह (सहास) नेपालको कार्यक्षेत्र

परियोजना संचालन भएका जिल्लाहरु :

बाजुरा	धनुषा	महोत्तरी
बारा	गोरखा	मकवानपुर
दैलेख	कालिकोट	मुगु
धादिङ	ललितपुर	ओखलढुंगा

Annual Review Workshop - 2072/073

Scale 1:2,750,000

स्थानीय प्रयासमा जीविकोपार्जन सुधार परियोजनाको विवरण

- परियोजनाको लक्ष्य : खाद्य सुरक्षा र जीविकोपार्जनमा सुधार
- परियोजनाको उद्देश्य : सशक्तिकरण , संथागत विकासमा सहयोग र भौतिक पूर्वाधार निर्माण
- लक्षित वर्ग : गरिब र सिमान्तकृत समुदाय, दलित, महिला, जनजाती, बालबालिका
- भौगोलिक कार्य क्षेत्रहरू : कोटा, बैदी, छिपछिपे र बन्दिपुर न.पा. वडा नं. ८, ९, १० र ११ (साबिक धरमपानी)
- परियोजनाको अवधि : दोस्रो चरणको ३ वर्ष
- दातृ निकाय : फेल्म, फिनल्याड
- सन् २०१५ को बजेट : रु. ३२,५३,४००।-

परियोजनाको कार्यक्षेत्र

N

4

TANAHU DISTRICT

चौदिखोला जलाधार व्यवस्थापन

परियोजनाको कार्यक्षेत्र

NEPAL

परियोजनाका कार्यक्षेत्र

मिर्तुङ
चिसापानी

वरभञ्ज्याड०

आवुखेरनी

धरमपानी

छिपचिपे

कोटा

देवघाट

देउराली

छिम्केश्वरी

छिमेकी तनहुँको

इल्लिप परियोजनाको कार्यक्षेत्र

छिमेकी समाज तनहुँको कार्यक्षेत्र

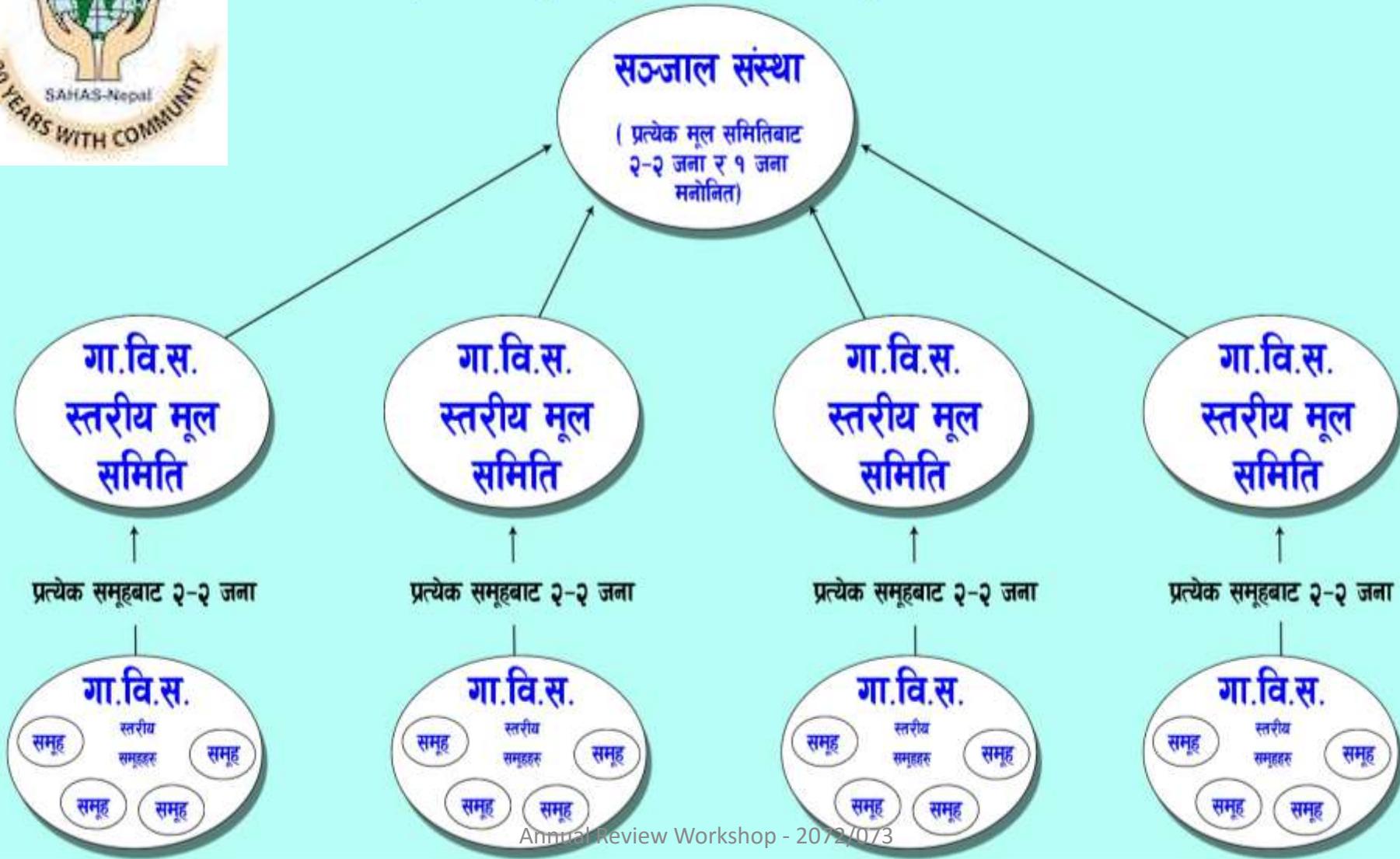
इल्लप परियोजनाको कार्यक्षेत्र

क्रियाकलापका क्षेत्रहरु

सहयोगी हातहरुको समूह (सहास) नेपाल

सञ्जाल संस्था गठन प्रक्रिया

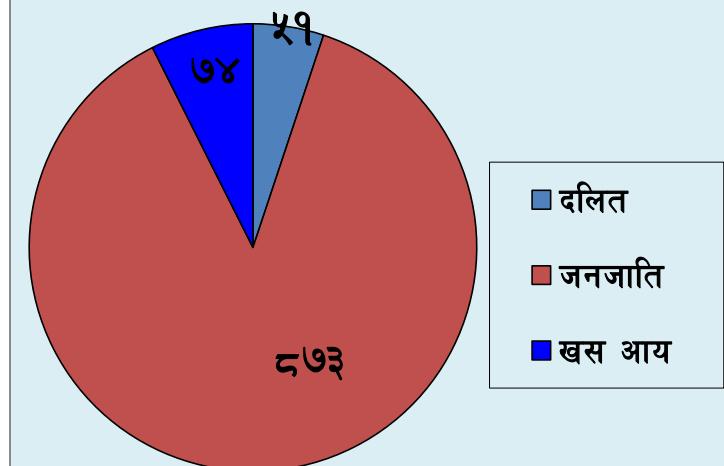
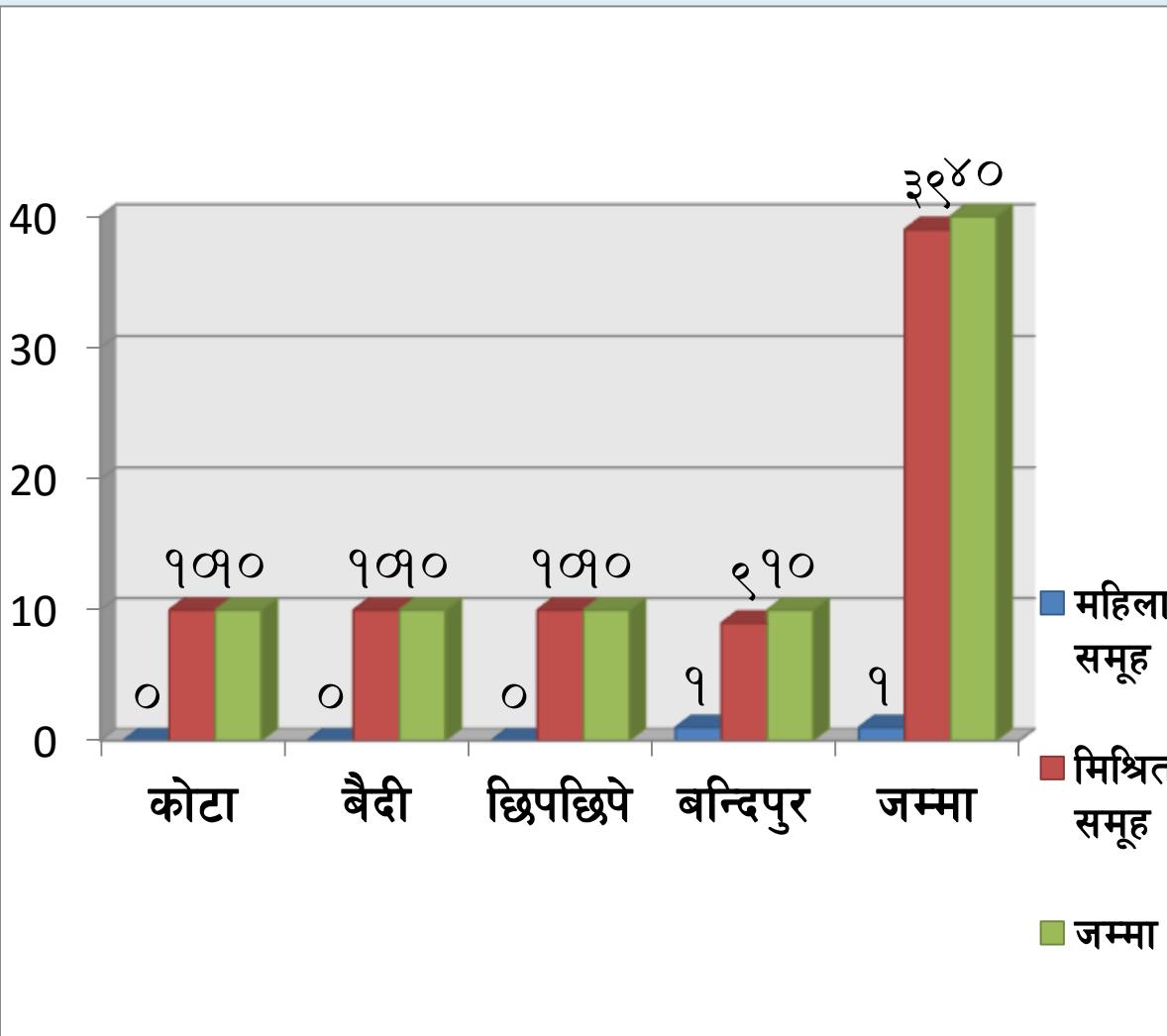

१. संस्थागत र क्षमता विकास

लैंगिक तथा महिला कानूनी अधिकार, नेतृत्व विकास, लेखा व्यवस्थापन तालिम, समूह बैठक

समूह र सदस्यहरुको जातिगत विवरण

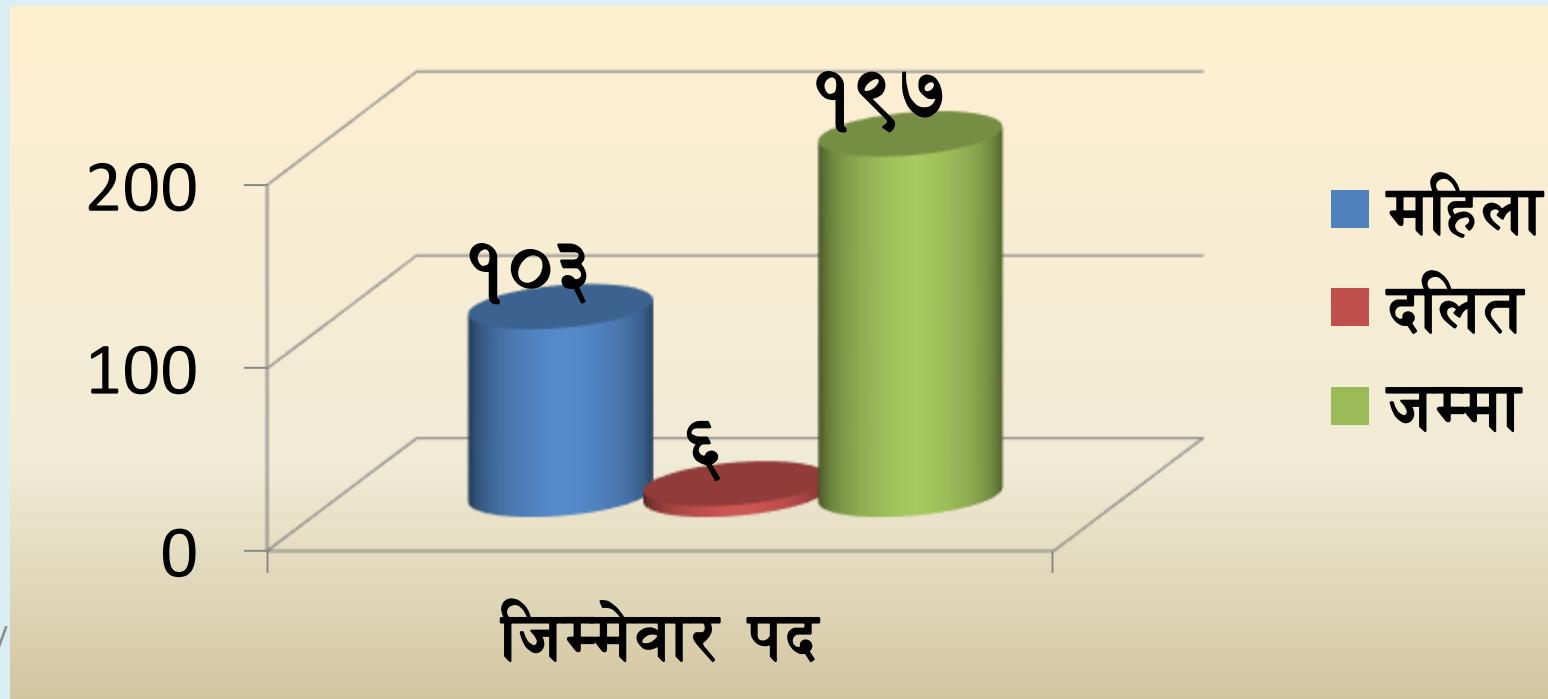

लाभान्वित घरधुरी : ९९८ घर
परिवार

उपलब्धि

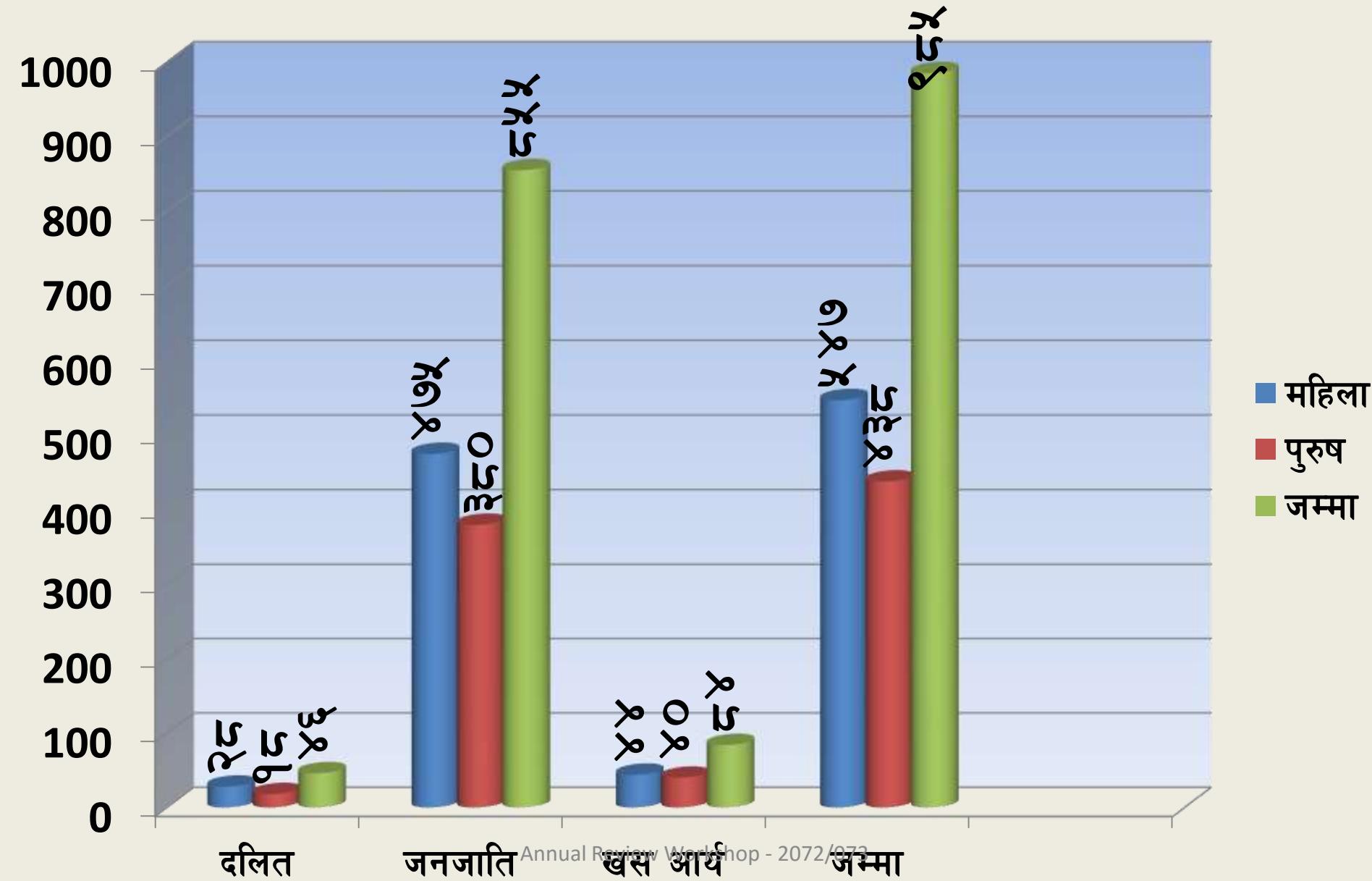
- समस्याहरुमा छलफल, समाधानका उपायको पहिचान, प्राथमिककरण र कार्य योजना बनाएर काम गर्ने बानीको विकास भएको छ ।
- महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा बृद्धि भएको छ । (निर्णय प्रक्रिया, अगुवाई गर्ने, योजनाहरु माग गर्ने, तालिम, गोष्ठि, बैठक र निर्माण कार्यको अगुवाई गर्ने)

समूहको मुख्य पदमा महिला र दलितको प्रतिनिधित्व

तालिम तथा गोष्ठिमा सहभागिता

केही भलक

बन्दिपुर - ९, साराङ्गधाट

बन्दिपुर - ९, साराङ्गधाट

समूह बैठक,
बैदी - १, नाजुङ

नेतृत्व विकास तालिम
छिपछिपे गा.वि.स.

२. आय आर्जनका क्रियाकलाप

कृषि र गैर कृषिमा घुम्ति कोष, नगादे बाली, फलफूल विरुवा, मौरी पालन र उन्नत घार, सीप मूलक र प्राविधिक तालिम, प्लाष्टिक घर आदि

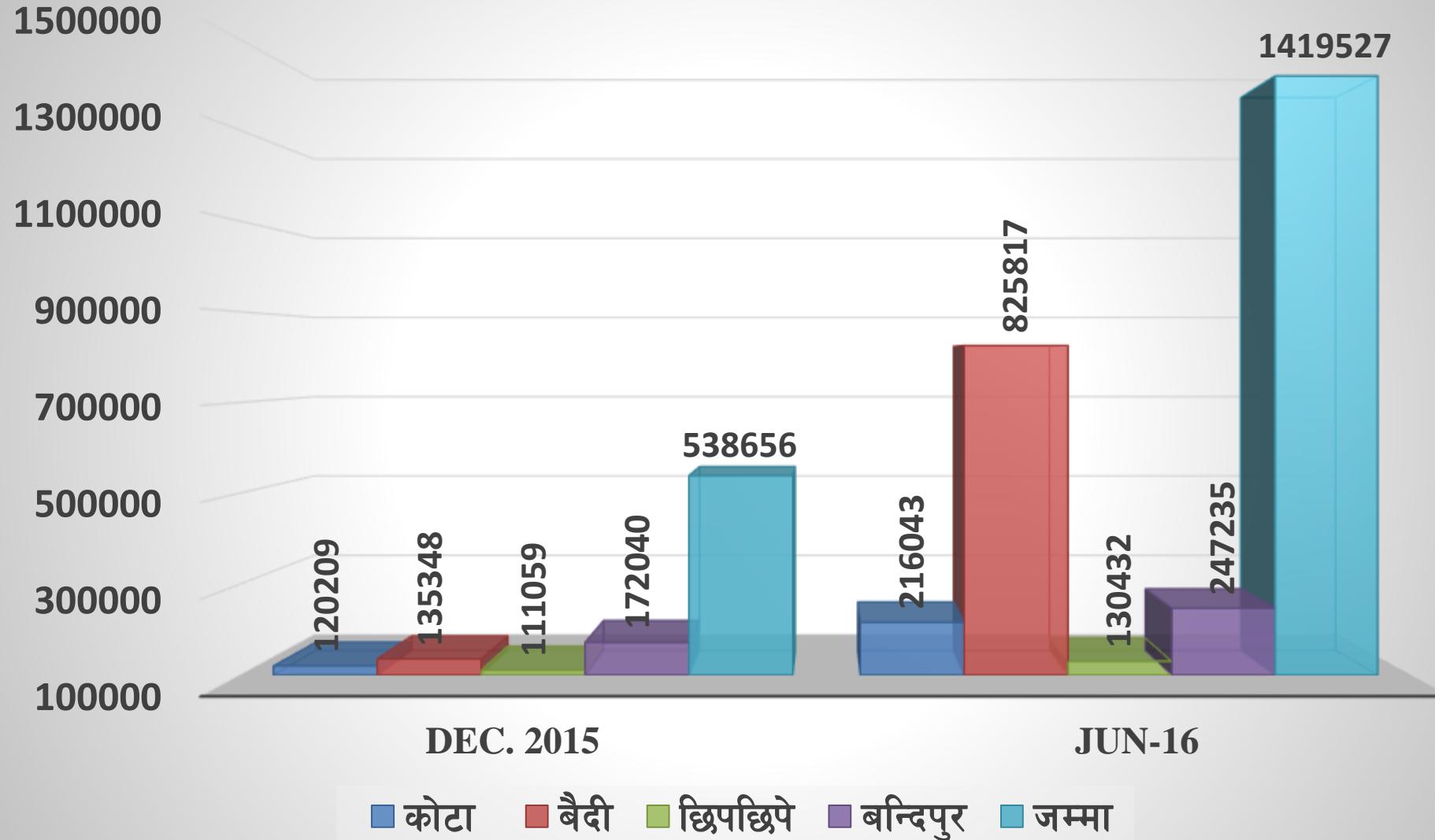

उपलब्धि

- ५९ जनालाई रु. ४,९३,५००/- घुम्ति कोष वितरणले व्यवसायिक सोचको विकास र उन्नत प्रविधि अपनाउन थालेका छन् ।
- पशुपालनमा घुम्ति कोष लैजानेले कम्तिमा रु. २० देखि बढीमा रु. ६० हजार वार्षिक आम्दानी लिन सफल भएका छन् ।
- गैर कृषिमा घुम्ति कोष लैजानेले कम्तिमा रु. १५०० देखि बढीमा रु. ५००० मासिक आम्दानी आम्दानी गरेका छन् ।
- ग्रा.प.स्वा.का.बाट नियमित सेवा प्रदान गरी मासिक रु. २५०० देखि ३००० आम्दानी लिएका छन् ।
- कोटा - ५, लालीगुराँस समूहका सदस्य श्री धन ब. आलेलाई सहयोग गरिएको १५००० रुपैयाबाट हालसम्म ६२,५०० आम्दानी गरेर उक्त रकम घर खर्च, चल्ला, दाना किन्न र रु. २०,००० व्याजमा लगानी गर्नु भएको छ ।

समूहमा बचतको अवस्था

केही भलक

३. खाद्य सुरक्षाका क्रियाकलाप

उन्नत बीउ विजन, थलो सुधार, घर बगैंचा व्यस्थापन र तरकारी बीउ, उन्नत प्रविधि र सीप, पशु स्वास्थ्य शिविर, साना सिंचाई, प्लाष्टिक पोखरी आदि ।

उपलब्धि

- सुख्खा - ३ धान १ के.जी.बाट १ मुरी, साबित्री धान १ के.जी.बाट १५ पाथी र लेकाली कोदो १ के.जी.बाट १ मुरी, मनकामना - ३ मकै १ के.जी.बाट १६० देखि २०० के.जी. सम्म उत्पादन र यसलाई निरन्तरता दिएका छन्।
- कूलो र पाईप सिंचाई निर्माण तथा मर्मतबाट ७६ घरको अन्दाजी १२५ देखि १५० रोपनी जग्गा सिंचाई सुविधा पुगेको छ।

“कोटा - ४, कराँदीपमा गतवर्ष कूलोमा पानी छिन्ने ठाउँमा १०५ मिटर कूलो निर्माण गरिएकोमा कूलो नबनेको समयमा ३२ मुरी धान फल्ने गरेको खेतमा कूलो बनेपछि एकघरले ४० मुरी सम्म धान फलाएका छन्। यसै समूहकी ७५ वर्षकी नन्दीसरा थापा भन्नु हुन्छ, कूलो नबस्दा रातभरी पानी बनाउन दग्रन् पथ्यो, यसपाली भने महानबाट लगाए जति पानी खेतमा आएकोछ।”

बन्दिपुर - ८, हटिया

Review Workshop -

सिंचाई कूलो निर्माण
(कोटा - ४, कराँदीप) दोस्रो पटक

केही भलक

थलो सुधार (बैदी - ५, तालबारी)

अरुण - २ मकै (बन्दिपुर - ९)

घर बगैंचा व्यवस्थापन तालिममा
अभ्यास गर्दै (बन्दिपुर - १०)

कोदो झार्ने फले मेशिन हस्तान्तरण
(देवघाट - २, घिनाटार)
Workshop - 2072/07

४. शिक्षाका क्रियाकलाप

छात्रबृत्ति, फर्निचर, शैक्षिक सामाग्री, छाना, कोठा, कम्पमउण्ड मर्मत तथा पुन निर्माण, गरिव बिद्यार्थीलाई घुम्ति कोष, अतिरीक्त क्रियाकलाप आदि।

उपलब्धि

- छात्रबृत्तिले आर्थिक र शारिरीक रूपमा कमजोर बिद्यार्थीलाईको पढाईमा निरन्तरता र सुधार भएको छ। (गतवर्ष ११ जनालाई छात्रबृत्ति प्रदान गरेकोमा १० जना पास)
- शैक्षिक सामाग्री, फर्निचर, छाना र मर्मत कार्यले बिद्यालयको भौतिक अवस्थामा सुधार र पठनपाठनमा सहज भएको छ।
- आर्थिक अवस्था न्यून भएका बिद्यार्थीले पढाईलाई निरन्तरता दिएका छन् र ७ जनाले गतवर्षको तुलनामा ३ देखि १० प्रतिशत अंकमा बढ्दि गरेका छन्।

केही भलक

फर्निचर वितरण
(काली गंगा मा.वि., बैदी - ४)

व्यक्तिगत सरसफाई सामाग्री वितरण
(कोटा - ५)

बिद्यालय हवाईट बोर्ड वितरण
(कोटा - ५)

बिद्यालय कम्पाउण्ड निर्माण
(जय नेपाल प्रा.वि., बन्दिपुर - ९)

५. स्वास्थ्य तथा सरसफाईका क्रियाकलाप

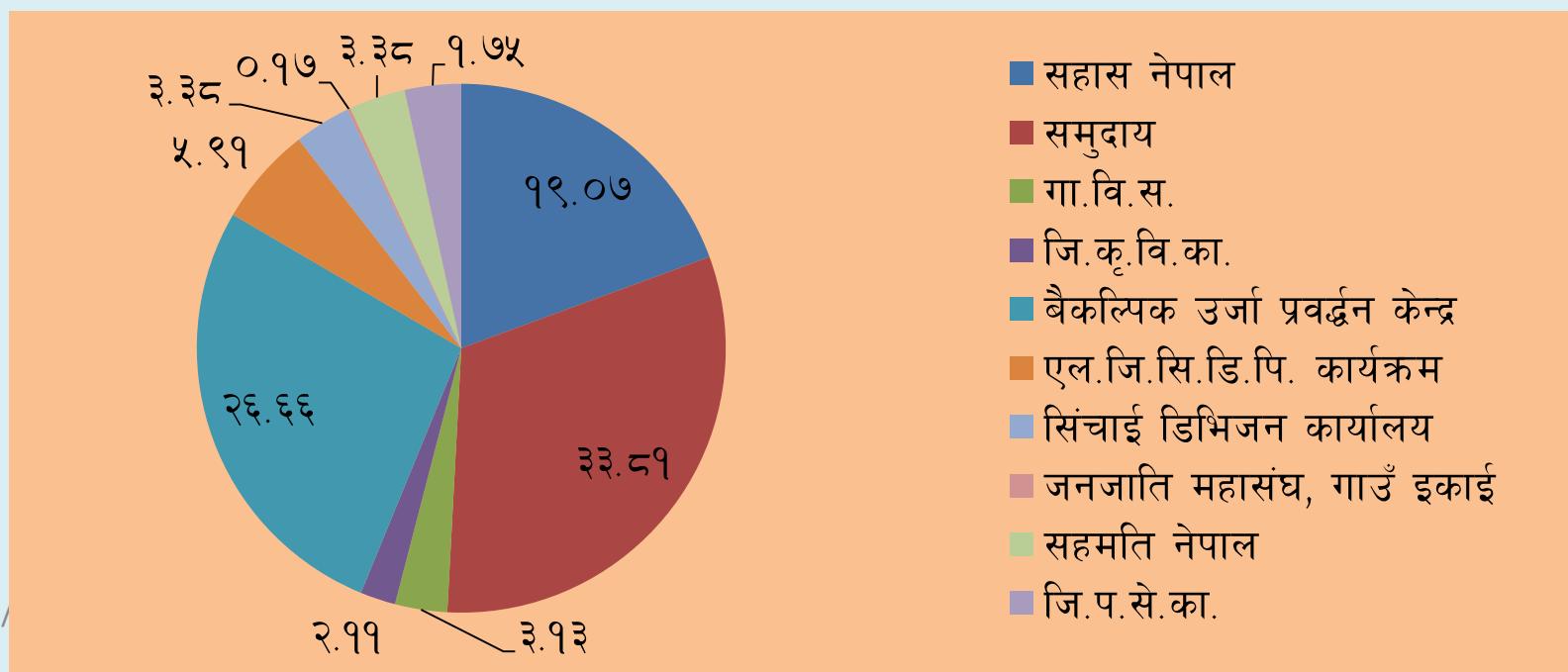
भाँडा धुने स्ल्याव, खा.पा. योजना मर्मत र निर्माण, स्रोत सुधार, बिद्यार्थीलाई व्यक्तिगत सरसफाई सामाग्री, स्वास्थ्य चौकीलाई डेलिभरी बेड, स्ट्रेचर, डस्बिन, गर्भवती महिलालाई कपडा, सचेतनामूलक तालिम आदि ।

उपलब्धि

- खा.पा.यो. निर्माण तथा मर्मत र स्रोत सुधारले १६५ घरका ११३८ जनालाई स्वच्छ पानीमा पहुँच पुगेको छ।
- थलो सुधार, भाँडा माँझ्ने स्ल्याव निर्माण, खेर जाने पानीको सदुपयोग, बंगुर, बाखा, कुखुराको खोर निर्माणले घर वरिपरिको वातावरणमा सुधार आएको छ।
- गाउँ टोलको वातावरणमा सुधार आई सरकारको सन् २०१७ सम्ममा पूर्ण सरसफाई बनाउने लक्ष्यलाई सघाउ पुगेको छ।

भौतिक निर्माणका कार्यमा स्रोत साभेदारी प्रतिशतमा

केही भलक

केही भलक

हस्तान्तरण गरिएको स्ट्रेचर
र डेलिभरी बेड

भाँडा धुने स्ल्याव
कोटा - ५, जैथुम

बंगुरको खोर सुधार
कोटा - ४, कराँदीप

विश्व हात धुने दिवसको कार्यक्रममा
विद्यार्थीलाई हात धुने तरिका सिकाउँदै
अरुण मा बि बन्दिपर

Workshop - 2072/073

केही भलक

६. सञ्जाल निर्माण तथा समन्वयका क्रियाकलाप

गा.वि.स., जिल्ला स्तरीय समिक्षा, सरोकारवालाको अनुगमन, गा.वि.स. स्तरीय मूल समितिलाई संस्थागत विकास तालिम, साभेदारहरुको अनुगमन भ्रमण, जिल्लाका सरोकारवालासँग समन्वय आदि ।

उपलब्धि

- गा.वि.स., जि.वि.स., जि.कृ.वि.का.र अन्य सरोकारवालाहरुसँग समन्वय र सहकार्य, स्रोत साभेदारी र कार्यक्रममा प्रभावकारीता आएको छ ।
- चार वटै गा.वि.स.मा मूल समिति गठन भई नियमित बैठक संचालन र प्रक्रियाको अभ्यासको थालनी भएको छ ।
- फिल्ड स्तरमा रहि प्रत्यक्ष रूपमा समुदायसँग सामुदायिक परिचालन गरी कम लगानीमा कार्य गराउने संस्थाको रूपमा संस्थाको पहिचान स्थापना भएको छ ।

केही भलक

जिल्ला स्तरीय अनुगमन टोलीसँग^{छलफल गर्दै समूहका सदस्य}
(बैदी - ७)

जिल्ला स्तरीय वार्षिक प्रगति समिक्षा
(२०१५)

नगर स्तरीय वार्षिक प्रगति समिक्षा
(बन्दिपुर)

फेल्म फिल्याण्डका Fund Rising टोलीद्वारा
कार्यक्षेत्रको भ्रमण (देवघाट - ४)

केही भलक

फेल्म नेपालको मूल्याङ्कन गर्न आएको टोली जि.वि.स.का सामाजिक विकास अधिकृतसँग छलफल गदै

कार्यकारी निर्देशक र Rosie May Foundation का सदस्यद्वारा कार्यक्षेत्रको भ्रमण (देवघाट - २)

73

स्थानीय पत्रपत्रिकामा
प्रकाशित खबर

समस्या/चुनौति

- भौगोलिक कारणले ढुवानी गर्न कठिन र लागत खर्च बृद्धि
- कृषकमा व्यवसायिक सोचको अभै कमी
- युवा जनशक्ति बिदेश पलायन भई गाउँमा दक्ष जनशक्तिको कमी
- उत्पादित कृषि उपजको लागि ढुवानी र बजारको अभाव

सिकाई

- अनुगमन समितिको गठन, नियमित अनुगमन र प्रत्यक्ष अवलोकनले काममा प्रभावकारीता र हौसला प्राप्त हुने रहेछ ।
- स्रोत साभेदारीमा गरेको कार्यले कम लगानीमा उच्च प्रतिफल, प्रभावकारी, पारदर्शी र समन्वयमा बृद्धि हुने रहेछ ।

सन् २०१५ को खर्च विवरण

क्र.सं.	क्रियाकलाप	खर्च रु.
१	खाद्य सुरक्षाका क्रियाकलाप	६,८७,०७०।८२
२	आय आर्जनका क्रियाकलाप	३,१६,७३।१९१
३	स्वास्थ्यका क्रियाकलाप	४,८२,४१०।२२
४	शिक्षाका क्रियाकलाप	३,२८,६३।३०७
५	संस्थागत र क्षमता विकासका क्रियाकलाप	६,८२,०७३।०३
६	संजाल तथा सम्बन्ध विस्तारका क्रियाकलाप	१,२६,५४।४००
जम्मा कार्यक्रम खर्च		२६,२३,४६३।०५
जम्मा प्रशासनीक खर्च		११,२४,३४।१३०
जम्मा परियोजना खर्च		३७,४७,८०।४३६
राहत वितरण खर्च		१३,५२,१३।०००

सन् २०१६ को कार्यक्रम र अनुमानित बजेट

क्र.सं.	क्रियाकलाप	अनुमानित बजेट रु.
१	खाद्य सुरक्षाका क्रियाकलाप	३,९४,६८०।००
२	आय आर्जनका क्रियाकलाप	३,००,५८०।००
३	स्वास्थ्यका क्रियाकलाप	३,०८,९६०।००
४	शिक्षाका क्रियाकलाप	२,००,३००।००
५	संस्थागत र क्षमता विकासका क्रियाकलाप	५९,६००।००
६	संजाल तथा सम्बन्ध विस्तारका क्रियाकलाप	१,९५,८८०।००
७	अन्य	१०,०००।००
जम्मा कार्यक्रम बजेट		१४,७०,०००।००
जम्मा प्रशासनीक बजेट		६,३०,०००।००
जम्मा परियोजना बजेट		२१,००,०००।००
संजाल संस्थासँग साझेदारी		६,३०,०००।-

घटना अध्ययन

सानो सहयोगले बदलियो दैनिकी

बैदी - २, कुर्झिभिर (सूर्य समूह) की सदस्य देवीसरा नेपालीको दैनिकी आज भोली निकै परिवर्तन भएको छ । पहिला उनी दिन भरी कसैको मेलापात गएर वा काम नभए त्यति कै छिमेकीसँग गफ गरेर दिन बिताउने गर्थिन । तर अचेल उनीलाई त्यसरी गफ गरेर समय बिताउने फुर्सद नभएको बताउँछिन् । घरमा बंगुर, कुखुरा, सानो खुद्रा पसल र तरकारी बारीको काममा नै उनी व्यस्त हुन्छिन् । यो सबै हुनमा सहास नेपालको हात रहेको कुरा उनी बताउछिन् । २०७० सालमा गाउँमा समूह बनाउने भनेर आएका परियोजनाका कर्मचारी देख्दा उनलाई खासै चासो चाहि थिएन, तर पनि सबै गाउँले जम्मा भएको ठाउँमा जानै पन्यो भनेर त्यहाँ उपस्थित भएकी थिर्इन । परियोजनाका कर्मचारीले आफू जस्तै पछाडि पारिएका वर्गलाई समेटेर काम गर्ने, उनीको सशक्तिकरण, क्षमता विकास र आय आर्जनको क्षेत्रमा काम गर्दै भनेपछि उनीलाई हामीलाई पनि केही हुन्छ कि भन्ने आशा पालाएर आएछ । गाउँमा गठन भएको^१ समूहमा बसेर छलफल गर्ने र केही तालिमममा सहभागी

घटना

भएपछि उनी भित्र केही गर्न सकिन्छ भन्ने आँट पलाएर आएछ । यसै बिचमा समूहको निर्णयमा रु.५००००- धुम्ति कोष लिएर सानो खुद्रा पसल गर्न थालिन, सो पसलबाट आएको नाफाबाट रु.१६०००- मा बंगुरको १ वटा पाठा ल्याएर पालिन् । त्यो एक वर्षमा रु.२४,००००- मा बिक्री गरिन् । यसै बिचमा समूहको कोषबाट पनि रु.५००००- सापट लिएर बोईलर कुखुरा पालन गर्न शुरु गरिन् । आफैले काटेर र सिङ्गे गरी बेच्दा १० महिनामा रु.५०,००००- नाफा कमाउन सकेको कुरा उनी बताउँछिन् । हाल समूह कोषको र धुम्ति कोषको रकम फिर्ता गरि सकेर माथिका कार्य निरन्तर दिई छिन् । यसरी घरमा नै बसेर आम्दानी भएपछि छोराछोरी पढाउन र घर व्यवहार चलाएन सक्षम भएको कुरा खुशी हुदै बताउँछिन् । “१४ वर्षको उमेरमा गाउँमै बिबाह भएको चेली म घरमा तरकारी नभएर माईति घरमा थाल बोकेर जाने र गाउँ चाहर्ने अहिले आफैले तरकारी फलाएर खाने र बेच्ने समेत भएको छु । दलित भएको नाताले कति ठाउँमा अपहेलित हुनु परेको दिनहरु सम्भदा मन चसक्क दुख्छ । आज भोली दुई चार पैसा घरमा नै बसेर कमाउने भएपछि बोलीचाली र व्यवहारमा निकै परिवर्तन भएको देख्दा सपना जस्तो लाग्छ ।” आफूले पढ्न नपाएपनि छोराछोरी राम्रोसँग पढाउने उनको सोचाई छ । गाउँका अगुवा वा मूल समितिका अध्यक्ष सुक ब. रानाभाट भन्नु हुन्छ, “महिलाले पनि घरमै बसी आम्दानी गर्न सक्छन्¹¹ भन्ने राम्रो उदाहरण बनेकी छिन् उनी ।”

भलाकुसारी

फेरियो गाउँको रूप

बैदी गा.वि.स.को वडा नं. २ मा रहेको सूर्य समूहमा १२ घर नेपाली, ५ घर जनजाति र ९ घर खस आर्य गरी जम्मा २६ घरको समूह गठन भएको छ । त्यसै मध्ये दलित टोलमा २ वर्ष अगाडि मुहान सुधार गरिएका थियो । यसै सन्दर्भमा त्यस गाउँका दलित अगुवा वा समूहका कोषाध्यक्ष श्री मेख ब. नेपालीसँगको भलाकुसारीमा उनले व्यक्त गरेको भनाईको केही सार निम्न अनुसार रहेको छ, :

- पहिला मुहान सुधार नहुँदा पानीको लाई बस्नु पर्थ्यो, १५ घरको एउटै पँधेरे भएकोले एकजनालाई पालो पर्खेर पानी ल्याउन भण्डै एक घण्टा लाग्ने गर्थ्यो । हाल जति खेर गएपनि पानी भरेर बढीमा १५ मिनेटमा घर आई पुगिन्छ । यसरी बचेको समय बच्चा केटा केटीको सरसफाईमा खर्च गर्न पाइएको छ ।

भलाकुसारी

- मुहानमा टंकी नबन्दासम्म गर्मी समयमा दुई चार जनालाई झाडा पखाला लागेको नै हुन्थ्यो, सायद गाउँमा चर्पी बनाएर दिसा गर्ने, सफा पानी खाने र सरसफाईमा ध्यान दिन थालेपछि गत वर्षबाट गाउँमा त्यसो भएको सुन्न पाईएन् ।
- तपाईंहरु पहिलो पटक आउँदा यो गाउँ र घरको अवस्था कस्तो थियो, मैले भनी रहनु पर्दैन, हाल कस्तो परिवर्तन भएको छ देखि हाल्नु भएको छ । समूहमा बसेर सरसफाई गर्ने, बंगुर खोर, गोठ सुधार गर्ने, भाँडा धुने स्ल्याव, चाङ्ग बनाएर प्रयोग गर्ने बानीले गाउँको स्वरूप नै परिवर्तन भएको छ । पहिला दलित नेपालीको फोहोर गाउँ भनेर हेज्नेहरु अहिले यहाँ आउँदा दंड पर्छन् ।
- मुहान बनेपछि यहाँको बुढापाकाको एक पत्र छाला गएको छ, पहिला पहिला वर्ष १ पटक पनि मुसिकलले नुहाउने वहाँहरु अचेल टंकीमा गएर हप्ताको एक पटक त नुहाएकै हुन्छन्, अनि गएन त एकपत्र छाला ।
- योजना बनाउने बेलामा प्राविधिक सर गणेश थापाले कामको लागि बिहान ७ बजे नै जाउँ भनेर उठाउँदा म आफैले सहास त साँचैको सहास रहेछ भनेर कुरा गरेको थिए । अहिले गाउँमा पानीको सुविधा हुँदा र गाउँ समाजमा सरसफाईमा आएको परिवर्तन देख्दा धन्यवाद सहास भन्न मन लाग्छ ।

सकारात्मक सल्लाह र सुभावको अपेक्षा सहित धन्यवाद

8/11/2016

Annual Review Workshop - 2072/073

सर्वानन्द